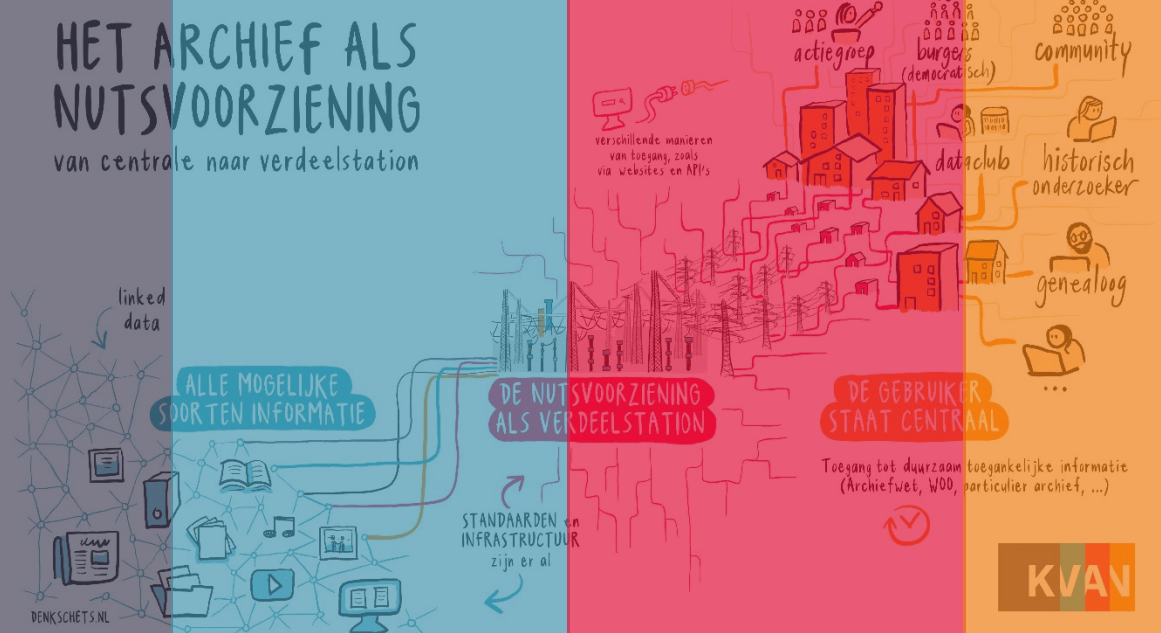

Het archief als nutsvoorziening

Best practice:

Populariteit van het Indisch Oud-Paspoortarchief

September 2025

Introductie

Het archief als nutsvoorziening

Het archief van de toekomst is: Het archief als nutsvoorziening. KVAN neemt het voortouw in de transitie van centrale naar verdeelstation. Door het delen van showcasedocumenten met *best practices* bieden wij inspiratie over hoe andere archiefinstellingen dit vormgeven. Om kennis te delen en als hulpmiddel. Van welke werkwijzen hebben zij gebruik gemaakt?

Een archief als nutsvoorziening kent vele uitingen en de weg ernaartoe kan verschillend zijn.

Belangrijk zijn de drie principes van:

- de gebruiker staat centraal
- historische én actuele informatie
- archief als verdeelstation van informatie

Best practice: Populariteit van het Indisch Oud-Paspoortarchief

Deze best practice gaat over het **Indisch Oud-Paspoortarchief** dat circa ruim **140.000 paspoortaanvragen** bevat van Indische Nederlanders die in de periode 1950-1959 een paspoort nodig hadden om naar Nederland te reizen. Het gaat hierbij niet om de paspoorten zelf, maar om **voorgedrukte aanvraagkaarten** waarop persoonsgegevens zijn ingevuld.

- Deze kaarten bevatten niet alleen informatie over de aanvrager, maar vaak ook over ouders, partner en kinderen, waardoor ze een rijke genealogische context bieden.
- Voornaamste gegevens zijn o.a. naam, geboortedatum en -plaats, aangevuld met adresgegevens, burgerlijke staat, beroep en andere aanvullingen.

Er is een **index op naam** en alle **kaarten zijn gescand**. Op basis van de wettelijke regels rond bescherming van persoonsgegevens is ruim 80% van de voorkanten openbaar beschikbaar.

Dankzij deze gegevens, en omdat een bevolkingsregister in Nederlands-Indië ontbrak en de Burgerlijke Stand slecht werd bijgehouden, verloren is gegaan of ontoegankelijk is, zijn de aanvragen in het Indisch Oud-Paspoortarchief een belangrijke en soms onmisbare bron voor genealogisch onderzoek naar Nederlands-Indische voorouders.

KVAN biedt met dit document een gestructureerd overzicht van een best practice, inclusief de aanpak, metingen en strategische inzichten.

Wij danken Roosje Keijser van CBG | Centrum voor familiegeschiedenis voor haar medewerking.

1. Populariteit Indisch Oud-Paspoortarchief: project

Het **CBG | Centrum voor familiegeschiedenis** heeft met haar kennis en ervaring op het gebied van persoonsregistratie en genealogische ontsluiting een onmisbare rol gespeeld in de **toegankelijkheid** van het Indisch Oud-paspoortarchief.

Projecteigenaar, organisatie en materiaal

Naam:	Roosje Keijser
Organisatie:	CBG Centrum voor familiegeschiedenis
Projecttitel:	Populariteit van het Indisch Oud-Paspoortarchief
Type materiaal:	Paspoortaanvraagkaarten
Ondersteuning software/toeleveranciers:	Memorix gaat naar Atlantis, website Picturea, geïndexeerd met ondersteuning van het project Erfgoed voor de Oorlog, nadere indexering via Het Volk, Secudoc

1. Projectbeschrijving

1.1. Beschrijving

Het **CBG | Centrum voor familiegeschiedenis** heeft met haar kennis en ervaring op het gebied van persoonsregistratie en genealogische ontsluiting een onmisbare rol gespeeld in de **toegankelijkheid** van het Indisch Oud-paspoortarchief. Het CBG fungeert als **brug tussen archief en samenleving**, door persoonsinformatie te **contextualiseren** en het betrekken van relevante doelgroepen. De zichtbaarheid van de maatschappelijke waarde van het archief is enorm toegenomen en de populariteit van het archief gegroeid.

Er is gekeken naar het online plaatsen en beter vindbaar maken van het archief, onder andere door digitalisering en een vernieuwd indexeringstraject. Tegelijkertijd is er aandacht voor maatwerk en persoonlijke dienstverlening. Uitgangspunt is om bezoekers altijd een stap verder te helpen.

Het optimaliseren van toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid is een continu proces gebleken dat uiteindelijk moet leiden tot het beschikbaar stellen van de collectie als open dataset. Daarmee kan de informatie ook op andere platforms aangeboden worden en ontstaat er een nóg bredere maatschappelijke meerwaarde.

Tegelijkertijd bevindt het CBG zich nu in een moeilijke fase. Het zoeken naar de juiste balans in **AVG-regelgeving** heeft aandacht getrokken, waardoor de positie van de collectie onderwerp van debat is geworden. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken wil de collectie terughalen en deze onder archiefwettelijk beheer van het Nationaal Archief plaatsen. Daarmee staat de vraag centraal hoe de oorspronkelijke visie – gericht op toegankelijkheid, context en participatie – in dit veranderende krachtenveld kan worden voortgezet, en hoe de ontwikkeling richting open data en brede ontsluiting toch duurzaam vorm kan krijgen.

1.2. Behaalde resultaat

Het behaalde resultaat is dat door maatwerk in dienstverlening en het online plaatsen van de collectie en de geïndexeerde namen, de collectie vindbaar is geworden. Er is geïnvesteerd in publieksgerichte ontsluiting afgestemd op de informatiebehoefte van de Nederlands-Indische gemeenschap. Samenwerkingsinitiatieven hebben hierin versterking geboden, waardoor de bronnen veel intensiever gebruikt worden. Er is een aanzienlijk bereik gegenereerd.

Door de combinatie van de integrale publicatie van de bestaande index en het online aanbod van een groot deel van de scans, kunnen veel mensen met de collectie goed uit de voeten. Voor wat betreft het niet-openbare deel is maatwerk dienstverlening ingericht, waardoor de bron altijd beschikbaar is voor eerste- en tweedelijns familieleden.

Door alle genoemde personen op de kaarten volledig te transcriberen (voor- en achterkanten) komt een waardevolle bron aan informatie omhoog. Daarnaast worden ook enkele andere belangrijke kenmerken op de kaarten overgenomen in de index. Bijvoorbeeld dat deze persoon op 29 juli 1955 is vertrokken met het schip de Johan van Oldenbarnevelt:

A. 1) NAAM (in blokletters): QUANT, Johanna Philipsz 29-7-1955
2) Voornamen: PAUL, MARGA
3) Geboorte datum: 11 JANU 1926 plaats: BANDUNG land: INDONESIE
4) Nationaliteit: NEEDERLANDSCHE event. andere nationaliteit (paspoort):
a. door geboorte: NA
b. = huwelijk: NIET
c. = naturalisatie (Staatblad/jaar en No.): NIET
d. = optie (Staatscourant, land, jaar en No.): NIET 29-7-1955
5) Beroep (met event. werkgever): ASSISTENTE AG-DE-ATA-GRENNHAN
6) Huidse, oetse woonplaats en adres: BAKARIA, JAWAN, TOSARI, 22

B. VADER: QUANT, JOHANNES FRANCISCUS
geb. 3-3-1864
te Breda

C. MOEDER: ONLUGEN

D. GEHUWD MET: met. 26-12-1946
1946/12
met
met

1) Naam: QUANT, JOSEPHUS V.
2) Voornamen: JOSEPHUS V.
3) Geboorte datum: 28 DECEMBER 1893 plaats: PATI land: INDONESIE
4) Nationaliteit: NEEDERLANDSCHE event. andere nationaliteit (paspoort):
a. door geboorte: NA
b. = huwelijk: NIET
c. = naturalisatie (Staatblad/jaar en No.): NIET
d. = optie (Staatscourant, land, jaar en No.): NIET
5) Beroep (met event. werkgever): OVERZICHTER, 18 SEPTEMBER 1944, 44 de
6) Nog in leven, zo ja woonplaats en adres: overgang van de JAWAN, PATI, op 29-7-1955

1) Naam: GLASER, GEORGINA WILHELMINA
2) Voornamen: GEORGINA WILHELMINA
3) Geboorte datum: 16 AUGUSTUS 1924 plaats: SIANDJUR land: INDONESIE
4) Nationaliteit: NEEDERLANDSCHE event. andere nationaliteit (paspoort):
a. door geboorte: NA
b. = huwelijk: NIET
c. = naturalisatie (Staatblad/jaar en No.): NIET
d. = optie (Staatscourant, land, jaar en No.): NIET
5) Beroep (met event. werkgever): GEORGINA
6) Nog in leven, zo ja woonplaats en adres: RAHAN, SAKIT, DINA, PISAL, TILKENG, 22

1) Naam: o. s. acc. 29/7-55
2) Voornamen: o. s. acc. 29/7-55
3) Geboorte datum: o. s. acc. 29/7-55 plaats: o. s. acc. 29/7-55 land: o. s. acc. 29/7-55
4) Nationaliteit: o. s. acc. 29/7-55 event. andere nationaliteit (paspoort): o. s. acc. 29/7-55
a. door geboorte: o. s. acc. 29/7-55
b. = huwelijk: o. s. acc. 29/7-55
c. = naturalisatie (Staatblad/jaar en No.): o. s. acc. 29/7-55
d. = optie (Staatscourant, land, jaar en No.): o. s. acc. 29/7-55
5) Beroep (met event. werkgever): o. s. acc. 29/7-55
6) Nog in leven, zo ja woonplaats en adres: o. s. acc. 29/7-55

7) Gescheiden, weduwe, weduwnaar: o. s. acc. 29/7-55

CBG Centrum voor
familiegeschiedenis

*) E. KINDEREN (Naam, voornamen, geboorte datum, plaats en land):
dochter: Birkenfeld Laura 22/11-1924; Nasaud-Reamenie
zoen: Birkenfeld Mardchai-Macevei; 30/4-1927 idem idem

F. Wanneer eerste maal in Indonesië: Oct. 1927
G. Redenen waarom paspoort wordt aangevraagd: voor vestiging aldaar
H. (Event.) voorgedragen vertrek datum: Schelde str. 6/II-Amsterdam (typeijk adres)
I. () adres in het buitenland: Bandung
J. SIGNALEMENT: Geslacht (rond, ovaal): roude
ogen (kleur): blauw
haren (kleur): grijs
wenkbrauwen (kleur): grijs
Bijzonderheden (handtekening, tatoeage, etc.): houten kruisbeelden
Aldus geheel naar waarheid opgemaakt.
To Bandung 27e Dec. 1950
(Handtekening) M. K. J. J. J.

(niet door aanvrager in te vullen)

1. Overgelegde bewijstakken (huwelijks- en geboorte-acten, overlijdensakte, scheidingsvonnis met acte van inachting, voorijbeschikking, acte van erkenning, brieven van wetgeving, bewijs van Nederlandschap, naturalisatie wet, acte van gelijkstelling, optie verklaring, Staatscourant, et (naauwkeurig vermelden wanneer en door welke officiële instantie afgegeven, oud paspoort steeds inleveren):
Haarblad (naturalisatie) no 449 act v.
Post. 190 - T. n. v. Adv. - geb. ges. vermeld.

II. Overige bijzonderheden en bevestigingen:
na paspoort meegeven

III. 1. Verlenging paspoort No. 23
2. Ingehouden " No. 23
3. Afgegeven " No. 23
4. " bewijs van Nederlandschap No. 23

Paraf. voor record: 23
Datum: 23-11-50

*) De mederende getuigen waren voor hunne namen met een rood pathod kruisje te merken. Voor kinderen boven 14 jaar dienen afzonderlijk aanvragen te worden opgesteld.

CBG Centrum voor
familiegeschiedenis

1.3. Organisatie & Strategie

Visie en digitale strategie

De visie van het CBG is geworteld in de overtuiging dat **iedereen het recht heeft te weten waar die vandaan komt**. Het CBG wil genealogisch onderzoek en familiegeschiedenis breed bevorderen en toegankelijk maken, niet alleen voor specialisten maar juist voor een breed publiek. Het CBG is dé autoriteit is op het gebied van historische persoonsgegevens, en ziet zichzelf als de beste bron voor familiegeschiedenis.

Daarbij staat een digitale strategie centraal die gericht is op het **samenbrengen, verrijken en ontsluiten van collecties en databronnen**.

De visie sluit aan bij de maatschappelijke behoefte aan betrouwbare, gebruiksvriendelijke en contextuele informatie over persoons- en familiegeschiedenis. Met als stip aan de horizon open erfgoeddata.

Vooraf gesteld doel

Vanuit de overtuiging dat iedereen het recht heeft te weten waar hij, zij of dien vandaan komt zijn activiteiten ondernomen. Een belangrijk **subdoel** was om de digitale ontsluiting van collecties zodanig in te richten dat familieleden en onderzoekers tijd en kilometers konden besparen door digitale toegang te faciliteren. Digitale toegang moest fysieke drempels wegnemen en een centrale ingang bieden tot persoonsgegevens, familienamen en stambomen, inclusief mogelijkheden tot downloaden.

De keuze voor een betaalmuur leverde middelen op voor kwaliteitsverbetering van de collectie. Gaandeweg is het inzicht gegroeid dat een open benadering meer in lijn ligt met de missie van het CBG. Daarom is besloten om de betaalmuur te verwijderen. Technisch gezien is dit nu nog afhankelijk van een geplande migratie van de infrastructuur, waarna de toegang volledig vrijgemaakt kan worden.

Het CBG past in de dienstverlening **maatwerk** toe bij het verlenen van toegang tot persoonskaarten. Er is een procedure ontwikkeld waarmee eerste- en tweedelijns familieleden privacygevoelige gegevens in kunnen zien. In de praktijk is het niet altijd mogelijk om die verwantschap formeel aan te tonen. Daarom kiest het CBG ervoor om de regels in de geest van de AVG toe te passen. Wanneer familiegegevens of contextuele details zo specifiek zijn dat ze overeenkomen met de informatie op de kaarten, wordt de verwantschap als aannemelijk beschouwd. In dergelijke gevallen krijgen aanvragers, voorzien van een duidelijke disclaimer, het materiaal in een beschermde omgeving online toegestuurd.

Toegevoegde waarde eindgebruikers

De toegevoegde waarde voor de eindgebruikers ligt in de combinatie van **toegankelijkheid, kwaliteit en menselijke maat**. Inmiddels is circa tachtig procent van de voorkanten van de persoonskaarten online beschikbaar, een aandeel dat voortdurend groeit en wordt aangevuld met gegevens verstrekt door de achterban. Zoals bijvoorbeeld overlijdensgegevens toegezonden vanuit het buitenland. Gebruikers geven geregeld correcties door, wat niet alleen de datakwaliteit versterkt maar ook bijdraagt aan hun gevoel van eigenaarschap en betrokkenheid.

Het maatwerk van het CBG komt ook tot uitdrukking in de behandeling van ontheffingsaanvragen. Ruim 95 procent van deze aanvragen wordt gehonoreerd, wat laat zien dat er oog is voor de persoonlijke situatie van gebruikers. En het CBG sterkt in het vertrouwen dat weinig mensen misbruik maken van de geboden dienstverlening.

Voor veel families is de toegang tot de kaarten een emotionele gebeurtenis met grote betekenis voor hun familie en identiteit. Het is daarom van groot belang dat de dienstverlener op de hoogte is van het feit dat het materiaal vaak gepaard gaat met enorme emotionele lading voor de gebruiker.

De **online catalogus wordt intensief gebruikt**: gemiddeld 1.415 raadplegingen per dag, goed voor circa 31.000 gebruikers per maand. Dit toont aan dat de collectie breed wordt benut en dat digitale ontsluiting daadwerkelijk het beoogde bereik realiseert.

Een belangrijke inhoudelijke meerwaarde is de verbeterde **datakwaliteit en het leggen van relaties** door het gebruik van het nieuwe datamodel PiCo. (Persons in Context). Dankzij contextuele metadata kan met zekerheid worden vastgesteld dat records betrekking hebben op dezelfde persoon. Als bijvoorbeeld de ene kaart aangeeft dat iemand een zus is, wordt die relatie gespiegeld, waardoor gegevens en metadata elkaar wederzijds verrijken.

Bij al deze inspanningen staat de menselijke maat en het **streven van het archiefwezen om informatie te ontsluiten ten behoeve van de gebruiker** centraal. Wanneer aanvragen of verzoeken niet kunnen worden ingewilligd, zoekt het CBG naar een zorgvuldige doorverwijzing.

Familievormen zijn fluïde, de context van de collectie moet goed worden begrepen. Het komt bijvoorbeeld voor dat kinderen meereizen met ooms en tantes en dat deze personen als 'meereizend kind' op de kaarten worden vermeld. Het CBG hanteert daarom een ruimhartige interpretatie bij inzage verzoeken. Zolang het duidelijk is dat de gegevens betrekking hebben op de betreffende persoon, wordt toegang verleend. Het gaat erom dat de informatie beschikbaar komt voor direct betrokkenen, ook als de formele lijnen niet strikt te bewijzen zijn.

Toegevoegde waarde voor interne processen

Het traject rond digitale ontsluiting en maatwerktoegang tot de collecties heeft het CBG belangrijke inzichten opgeleverd in de werking van de eigen interne processen. Het was een leerzame oefening in het **vastleggen en stroomlijnen van procedures voor openbaarheid van documenten**, omdat deze

tot dat moment niet goed gestructureerd waren. Het bestaande collectiebeheersysteem was bijvoorbeeld niet ingericht op differentiatie; toegankelijkheid werd eenvoudigweg aan- of uitgezet, zonder rekening te houden met verschillende typen gebruikers of specifieke toegangsregels.

Het proces heeft duidelijk gemaakt dat procedurele afwegingen altijd moeten aansluiten bij de **relevante vraagstelling en de haalbaarheid binnen de organisatie**. Door taken op te schalen en verantwoordelijkheid expliciet vast te leggen bij de collectiebeheerder, is er nu een gestructureerde lijn ontstaan in hoe openbaarheid wordt toegepast. Dit leidde bovendien tot een **breder beleid over openbaarheid**, waarin toekomstige beslissingen systematisch kunnen worden genomen.

Het voorbeeld van deze maatwerktoegang heeft ook direct de ontwikkeling van een **open data-beleid** gestimuleerd. Het CBG heeft geleerd hoe datasets op een veilige, digitale manier ontsloten kunnen worden, waarbij de digitale beschikbaarheid het fysieke gebruik – zoals het aanbieden van losse foto's in de studiezaal – kan vervangen. Dit verkort arbeidsintensieve processen, voorkomt dat gebruikers moeten reizen en beperkt de risico's van diefstalgevoelige materialen.

Kortom, dit traject heeft geleid tot:

- verbeterde procedures,
- een (toekomstig) robuuster collectiebeheersysteem,
- gestructureerde dienstverlening,
- meer eenduidigheid en efficiëntie in openbaarheid
- fundament voor toekomstig open data-beleid.

Aanpak en werkwijze

De geïndexeerde namenlijst op het Indisch Oud-paspoortarchief ging online op 15 augustus 2023. Maar hiervoor en hierna werden al stappen gezet in betere toegankelijkheid. Het traject rond de digitale ontsluiting van de collectie is een **langlopend, doorlopend proces**, dat al in 2008 begon en zich sindsdien in verschillende fasen heeft ontwikkeld. In 2008 werd de collectie materieel verzorgd, ontzurd, gescand en op hoofdlijnen geïndexeerd. Dat laatste is in het buitenland door niet-Nederlandstalige invoerders verricht en de transcripties zijn als gevolg daarvan van matige kwaliteit.

Met Buitenlandse Zaken was begin jaren '90 een beheersovereenkomst opgesteld, dat veel ter interpretatie overliet. Zo was er onduidelijkheid over welke vormen van dienstverlening toegestaan zijn. Dit leidde ertoe dat aanvragen veelal handmatig werden verwerkt: de belangrijkste gegevens werden overgetypt en als transcript aan de aanvrager verstrekt, terwijl inzage in pasfoto's niet was toegestaan. Een zeer tijdrovend en intensief proces en alles behalve gebruikersvriendelijk.

Vanaf 2023 heeft het CBG deze aanpak herzien en is besloten dat de pasfoto's wél digitaal toegankelijk gemaakt kunnen worden. Door de oorspronkelijke beheersovereenkomst te herinterpreteren en met een bredere visie naar het materiaal te kijken en het publiek te bedienen. Deze herinterpretatie sluit aan bij het uitgangspunt dat investeringen in de collectie – zoals die in 2008 zijn gedaan – primair bedoeld zijn om **onderzoek en publieke toegang te faciliteren**.

In een latere fase is de ontsluiting verder versterkt door samenwerking met partners zoals **Stichting WO2Net en Het Volk** (binnen het project *Indisch Erfgoed Digitaal*). Deze samenwerking maakt het mogelijk om de kwaliteit van de index verder te optimaliseren. Bij het CBG was onvoldoende menskracht om dit zelfstandig te realiseren, gelukkig kwam ondersteuning van *Project Indisch Erfgoed Digitaal* met **een crowdsourcing-benadering** via Het Volk. Hierbij dragen externe vrijwilligers bij aan het verrijken en toegankelijk maken van de collectie. De samenwerking met de Indisch Genealogische Vereniging heeft hier ook aan bijgedragen.

Deze aanpak kenmerkt zich door een combinatie van:

- Langdurige ontwikkeling en digitalisering van de collectie;
- Herinterpretatie van beheersafspraken in lijn met de missie om toegankelijkheid te bevorderen;
- Samenwerking met externe partners en crowdsourcing om capaciteit te vergroten en gebruikers en achterban actief te betrekken;
- Stapsgewijze openstelling van materiaal, waarbij eerst beperkingen golden, maar later meer digitale toegankelijkheid werd gerealiseerd.

Herdenking 15 augustus 2023 slachtoffers voormalig Nederlands-Indië

Op 15 augustus 2023 werd het Indisch Oud-Paspoortarchief voor het eerst digitaal toegankelijk aangeboden. Op deze dag wordt tijdens de Nationale Herdenking stilgestaan bij het formele einde van de Tweede Wereldoorlog voor het Koninkrijk der Nederlanden en de slachtoffers die tijdens die oorlog in het voormalig Nederlands-Indië zijn omgekomen. De index werd vanaf die dag voor iedereen toegankelijk, en de openbare scans van de documenten werden beschikbaar voor Vrienden van het CBG en mensen met een dagtoegang.

De publicatie van de index en scans leidde tot een enorme belangstelling en media-aandacht. Deze onverwachte belangstelling overrompelde het CBG, dat zich niet had kunnen voorbereiden op de grote toestroom van online bezoekers. De website van het CBG was tijdelijk overbelast.

Deze media-aandacht onderstreept de culturele en historische waarde van het Indisch Oud-Paspoortarchief voor genealogisch onderzoek. De digitalisering heeft het voor een breder publiek mogelijk gemaakt om inzicht te krijgen in de familiegeschiedenissen van Indische Nederlanders. Deze ervaring heeft het CBG waardevolle inzichten gegeven in de behoefte aan digitale toegang tot archieven en het belang van goede voorbereiding bij het ontsluiten van gevoelige en historisch belangrijke collecties.

Lessen en vervolgstappen

Verwachtingsmanagement: de populariteit van de ontsluiting van het Indisch Oud-Paspoortarchief overtrof de inschattingen van het CBG, waardoor de organisatie tijdelijk overrompeld werd door media-aandacht en websiteverkeer.

Dienstverlening: het CBG kon de hoge vraag naar digitale toegang niet volledig bijbenen, wat zorgde voor vertragingen in de maatwerkverlening.

Volgordelijkheid en technische beperkingen: de aanpassingen in infrastructuur lieten niet toe dat alle gewenste functionaliteiten direct werden doorgevoerd. Afwegingen in kosten en efficiëntie waren beperkend op de gewenste dienstverlening.

Het CBG stelt dat **bronnen altijd op een manier moeten worden aangeboden die recht doet aan de eindgebruiker**. Daarbij mogen wettelijke en technische kaders geen onnodige beperking vormen.

Daarbij stelt Roosje Keijser: *“Er is vrijwel altijd een werkbare oplossing te vinden.”*

De organisatie heeft geleerd dat het niet nodig is bang te zijn voor verlies van positie bij openstelling, maar dat het belangrijk is **actief de ruimte te zoeken om te bewegen, altijd met de gebruiker centraal**.

Bovenstaande heeft ertoe geleid dat er enkele praktische stappen zijn gezet. Zoals opschaling van de formatie en het aantrekken van nieuwe expertises om de dienstverlening en digitale ontsluiting beter te kunnen uitvoeren. En optimalisatie van interne processen en procedures, zodat maatwerk en grootschalige digitale toegang structureel mogelijk zijn.

Opstokers en vervolgstappen

De verhoogde toegankelijk heeft geleid tot verdere optimalisatie van digitale ontsluiting, verbeterde dienstverlening en heldere procedures voor toegangsverlening.

Successen brengen ook kritiek met zich, dat heeft het CBG mogen ervaren. Intern is besproken en gekeken hoe daarmee om te gaan. Het actief in gesprek gaan en blijven met kritische stakeholders heeft weer nieuwe inzichten gebracht. Het kritisch reflecteren op eigen handelen eveneens.

Op de website worden de Veel Gestelde Vragen continu aangevuld, waardoor gebruikers beter worden geïnformeerd en veel aanvragen zonder extra contact kunnen worden afgehandeld.

De belangrijkste gegevens uit de collectie zijn goed geïndexeerd en online doorzoekbaar. Er is goed gekeken naar de beweegruimte binnen het AVG-beleid zodat optimale dienstverlening mogelijk bleef. Het gebruikersgericht denken werpt vaak nieuw licht op de zaak en opent deuren als het gaat om privacybescherming.

Aanpak

- Proactieve communicatie
- Kritisch denken
- Integrale digitale ontsluiting
- Balans tussen AVG en toegankelijkheid
- Gebruikersgericht denken

2. Het Archief als Nutsvoorziening

KVAN dankt Roosje Keijser en CBG | Centrum voor Familiegesciedenis voor het delen van hun ervaringen met het project ‘Populariteit van het Indisch Oud-Paspoortarchief’. We sluiten de showcase af met enkele vragen over het archief als nutsvoorziening. Roosje geeft antwoord:

Waarom is het van belang dat een archief wendbaar is en waar zit dat 'm in volgens jou?

“Onze samenleving en verschillende perspectieven daarop veranderen voortdurend. Wat vandaag vanzelfsprekend lijkt – bijvoorbeeld de juridische kaders of de manier waarop we naar het koloniale verleden kijken – kan morgen achterhaald zijn. Wendbaarheid betekent dat een archief niet star vasthoudt aan regels alleen, maar ook oog heeft voor maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe inzichten en de diversiteit van gebruikers. Het gaat erom telkens opnieuw te wegen wat recht doet aan de bronnen én aan de mensen voor wie ze betekenis hebben. Zo blijft een archief niet alleen een bewaarplaats van het verleden, maar ook een levend onderdeel van een steeds veranderende samenleving.”

Waarom zet jij je in voor de realisatie van het archief als een verdeelstation van informatie?

“Omdat het CBG dé autoriteit is op het gebied van historische persoonsgegevens. Daarmee maken we het de gebruiker gemakkelijker om stamboomonderzoek te doen. Een archief moet een verdeelstation van informatie zijn zodat de relaties tussen bronnen worden ontsloten, verbonden en verrijkt. Daarmee democratiseren we stamboomonderzoek. Het wordt niet langer een niche voor ingewijden, maar een mogelijkheid voor iedereen die zijn of haar familiegesciedenis wil ontdekken. Een archief kan actief bijdragen aan het begrijpen van ons verleden”

Waar ben je het meest trots op bij de realisatie van deze ‘best practice’?

“Ik ben het meest trots op het enorme bereik van deze bron. Duizenden mensen hebben hierdoor voor het eerst iets over hun voorouders of hun gesciedenis geleerd – kennis die anders buiten hun bereik was gebleven. Dat raakt, want uiteindelijk doen we dit werk om mensen dichterbij hun verleden te brengen. En als je dan ziet hoeveel emotie, herkenning en betekenis dat oplevert, weet je dat het archief echt van waarde is.”

Wat is jouw werk purpose, waarvoor kom jij je bed uit om aan het werk te gaan iedere dag?:

“Voor een organisatie als CBG én voor de gebruiker. We hebben echt een heel fijne club mensen, collega's en betrokkenen. Dat maakt het werken fantastisch.”

CONTACT

> [CBG | Centrum voor Familiegesciedenis](#)

> [Roosje Keijser](#)

CBG Centrum voor
familiegesciedenis

Samenvatting – Populariteit van het Indisch

Oud-Paspoortarchief'

Visie

- Iedereen heeft het recht om te weten waar die vandaan komt; breed toegankelijk
- Gebruiksvriendelijke, betrouwbare en contextuele genealogische informatie
- Digitale strategie richt zich op verrijking, ontsluiting en toewerken naar open erfgoeddata

Doel

- Collecties digitaal toegankelijk, zodat onderzoekers en families tijd en afstand besparen
- Centrale toegang tot persoonsgegevens/familieverbanden, incl. downloadmogelijkheden
- Balans vinden tussen AVG-regelgeving en optimale dienstverlening

Resultaat

- Sterk vergrote zichtbaarheid en maatschappelijke waarde archief
- Vindbaarheid door digitalisering, indexering en maatwerk in persoonsbeschrijvingen
- Brede inzet en betrokkenheid gebruikers, met correcties en aanvullingen uit gemeenschap
- Verbeterde interne processen: gestructureerde procedures, robuuster collectiebeheer en fundament voor open data

Aanpak

- Stapsgewijze ontsluiting: van scannen en indexeren (2008) tot volledige digitalisering en lancering in 2023
- Herinterpretatie van beheersafspraken om toegankelijkheid te vergroten
- Samenwerking partners en crowdsourcing (WO2Net, Het Volk, IGV).
- Proactieve communicatie, balans tussen AVG en toegankelijkheid, en gebruikersgericht

Lessen & Aanbevelingen

- Verwachtingsmanagement: houd rekening met publieke en media-aandacht en bereid capaciteit hierop voor
- Gebruikersgericht denken: zoek werkbare oplossingen binnen regelgeving met oog voor emotionele betekenis
- Samenwerking: benut partners en vrijwilligers om capaciteit en kwaliteit te vergroten, zoek je acherban actief op
- Procesoptimalisatie: structureer procedures en schaal infrastructuur op voor digitale ontsluiting
- Duurzame strategie: werk stap voor stap toe naar open data om brede maatschappelijke meerwaarde te borgen

Best practices - Het archief als nutsvoorziening | KVAN

Het archief van de toekomst is een nutsvoorziening. KVAN, Koninklijke Vereniging Archiefsector Nederland, neemt het voortouw in de transitie van een centrale naar een verdeelstation: het verdelen distribueren en verrijken van informatie. Er zijn al diverse voorbeelden, zowel van grotere als kleinere instellingen, elk met een eigen aanpak.

In deze reeks presenteren we inspirerende voorbeelden zoals Populariteit van het Indisch Oud-Paspoortarchief, dat de potentie van innovatie laat zien. Een inspirerend voorbeeld van een nutsvoorziening.

Wil je meer weten over het archief als nutsvoorziening?

Scan de QRcode en bezoek de projectpagina met alle informatie op de website van KVAN.

Slotnoot

De enorme populariteit van het Indisch Oud-Paspoortarchief heeft ook een keerzijde: het heeft de collectie in het licht gezet met als gevolg dat door het verantwoordelijke ministerie gekeken wordt langs formele, juridisch correcte lijnen naar het beheer en de ontsluiting van dit archief. Hierbij staat lang niet altijd het belang van de gebruiker centraal.

*Bij de lancering in 2023 vroegen binnen twee weken ruim **3.000 mensen een dagtoegang** aan – een overweldigend bereik dat het maatschappelijke belang en de betrokkenheid onderstreept. De catalogus wordt dagelijks gemiddeld **1.400 keer per dag geraadpleegd**. Daartegenover staan drie kritische Woo-verzoeken, die vooral een symbolisch karakter kennen.*

Deze spanning tussen formele openbaarheid en praktische toegankelijkheid speelt breder in het archiefwezen, zoals ook zichtbaar is in de discussies rond het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR). Daar staat eveneens de vraag centraal hoe je wettelijke beperkingen zorgvuldig kunt hanteren, zonder het maatschappelijk belang van toegang tot familie- en oorlogsverhalen uit het oog te verliezen.